

Financial Post

Mayıs 2009 Yıl: 1 Sayı: 1

Krizden Alınacak Dersler

Prof.Dr. Özer ERTUNA

Küresel Kriz ve Türkiye Yansımaları

Cari Açık ve Sıcak Para İkilemi

Mortgage:

Dünyadaki Tarihi, Türkiye’de ki Geleceği

Türk Bankacılık Sektörü:

Tarihçe ve Mevcut Durum

Oyak Yatırım

Gn. Müd. Yrd. Tayfun ORAL

Doç. Dr. Dilek TEKER
Finans Topluluğu Danışmanı
Financial Post Editörü

**FİNANS TOPLULUĞU
YÖNETİM KURULU ÜYELERİ**

Akın OCAK - Başkan
İngilizce Bankacılık ve
Finans Bölümü

Gökhan CAN - Başkan Yard.
İngilizce İşletme Bölümü

Ugan GÜRLEK - Sayman
Matematik Bölümü

Özge Berrin NURVERİR - Yazman
İngilizce İşletme Bölümü

Sedat SOYTÜRK - Denetçi
İngilizce Bankacılık ve
Finans Bölümü

DANIŞMANLAR

Prof. Dr. Sadık KIRBAŞ
Prof. Dr. Suat TEKER
Prof. Dr. Özer ERTUNA
Prof. Dr. Ömer ARASIL
Y. Doç. Dr. Ayşenur TOPÇUOĞLU
Y. Doç. Dr. Cevdet BİRKAN
Y. Doç. Dr. Özlem TAŞSEVEN
Dr. Sinan OKUMUŞ

Grafik-Tasarım
Orhan TUNÇ

İletişim:

Okan Üniversitesi Akfırat kampüsü
Formula 1 Yanı
Tuzla/ İstanbul

Tel: 0216 - 677 16 30 / 1121
e-posta: bankacilik@okan.edu.tr

İlk Sayıya Özel . . .

Öğrencilik dünyanın en zor işi gibi gelir öğrenciyken.. Derslere gir, sınavlara çalış ve mümkün olduğunca yüksek notlar al. Bunlar hep mezun olunca iyi bir iş bulmak, önü açık bir kariyer elde etmek, para kazanmak kısaca başarılı bir gelecek için yapılır. İşte bu nedenle zordur öğrencilik. İleride başına ne geleceğini henüz bilemeden, geleceği göremeden, flu gelir öğrenciye, gereksiz gelir, bu kadar disiplin, bu kadar çalışmak. Dışarıda muhteşem bir dünya varken, günü yaşamak varken. . Doğru...

Ama bir de ne istediğini çok iyi bilen, kendini tanıyan, hayatı hep planlayarak yaşayanlar vardır. Bu kişiler kendilerini ileride nerede görmek istediklerini çok iyi bilir, aslında hayat süreci içinde çok da uzun olmayan 24 saate azımsanmayacak sayıda çok başarıyı sıkıştırarak yaşarlar. Başarılarını gördükçe mutlu olurlar, motive olurlar ve yine yeni hedeflerle sil baştan. Amaç yine aynıdır aslında. Başarı . . .

İşte bu dergi, Üniversitemizin farklı bölümlerinde okuyan kendini tanıyan, yeteneklerini bilen ve başarı için mücadele etmekten kaçınmayacak öğrencilerimiz tarafından hazırlanmıştır. "Finans Topluluğu" adı altında bir araya gelen, öğrenirken uygulayan ve henüz sadece bir öğrenci klübü olan, ekonomiye ve finansla gönül vermiş, sektörde bu alanda kariyer yapmak isteyen bu arkadaşlarımızın; tasarımdan yazı yazmaya kadar A'dan Z'ye kendi emeklerinin bir ürünüdür Financial Post.

Hepimiz için çok özel olan bu ilk sayı, oldukça kısa bir sürede, ekip olarak, gece gündüz çalışarak ortaya konmuştur. Bu ilk sayıda, aslında belki de hem yaşamaktan hem de okumaktan sıkıldığımız küresel kriz teması işlenmiştir. Derginin Mühür Köşesinde Değerli Hocamız Prof. Dr. Özer ERTUNA "Krizden Alınacak Dersler"i anlatmaktadır. Bu sayıda, Ekonomi Dosyası köşesinde, "Küresel Krizin Türkiye Yansımaları" ve "Cari Açık ve Sıcak Para İkilemi" yazıları yer almaktadır. Araştırma Köşesinde "Mortgage: Dünyadaki Tarihi, Türkiye'deki Geleceği" ve "Türk Bankacılık Sektörü: Geçmişten Günümüze Gelişimi" konuları işlenmiştir. Derginin bu sayısında "Ayın Konuşu" köşesinde Oyak Yatırım Gen. Müd. Yard. Sayın Tayfun ORAL bizlerle birlikte olmuştur.

Derginin basımında bizlerden desteğini esirgemeyen başta Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Sadık KIRBAŞ'a, GOLDART HOLDİNG Yön. Kurulu Üyesi değerli Hocamız Sayın Y. Doç. Dr. Mustafa TURHAN'a ve her zaman yanımızda olduğunu bizlere hissettiren değerli Hocamız Prof. Dr. Özer ERTUNA'ya teşekkürü bir borç biliriz.

İlk sayıya ilişkin gözden kaçan tüm hatalar için şimdiden özür diler, desteğiniz için teşekkür ederiz.

Keyifli okumalar dileriz.

Doç. Dr. Dilek Leblebici TEKER
Okan Üniversitesi
İngilizce Bankacılık ve Finans Bölüm Başkanı
Finans Topluluğu Danışmanı

OKAN ÜNİVERSİTESİ FİNANS TOPLULUĞU

Finans sektöründe kariyer hedefleyen öğrencilerin oluşturduğu “Okan Finans Topluluğu” 20 Nisan 2009 tarihinde gerçekleşen Genel Kurul Toplantısı ile resmen kuruldu.

Öncelikli hedefimiz üyelerimizin kişisel gelişimleri için etkin bir çalışma ortamı oluşturmak; gerek üyelerimizin kendi aralarında gerekse iş dünyasıyla ileriye yönelik kalıcı ilişkiler kurmasını sağlamaktır. Bu sayede üyelerimizin vizyonunun genişlemesini ve grup çalışması ile derslerine motivasyonunu artırmak amaçlanmaktadır.

Topluluk amaçlarımız;

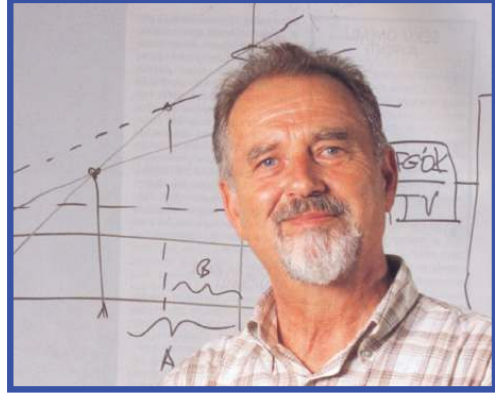
1. Üyelerimizin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda akademik programların tamamlayıcı nitelikte bir ortam oluşmasına katkıda bulunmak ve bu amaç doğrultusunda konferans seminer panel gibi etkinlikler düzenlemek
2. Üyelerimizin gerek topluluk gerekse iş dünyasıyla ortak gerçekleştirilecek faaliyetlerle gelecekte yer alacakları iş dünyasında fikir edinmelerini ve tecrübe kazanmalarını sağlamak.

3. Üyelerimizi bilimsel araştırma yapmaya özendirmek, öğrenci konferansları düzenlemek ve bunun doğrultusunda öğrencilerin kendini geliştirecek faaliyetlere uygun zemin hazırlamak
4. İş dünyası öğrenciler ve çeşitli üniversitelerde faaliyet gösteren öğrenci toplulukları arasında bir diyalog ortamı kurmak ve bu maksatla gazete dergi vb yayınlar çıkartıp sanal ortamda da etkin bir şekilde faal olmasını sağlamaktır.

Topluluğumuz bu kısa geçmişine rağmen önemli gelişmeler kat etmiştir. Topluluk, yayınlayacağı “Financial Post” isimli finans ve ekonomi içerikli dergi için çalışmalara başladı. Dergide öğrencilerimizin yazılarının yanında, her ay bir röportaj konduğu yer alacak. Derginin ilk sayısı için konuşumuz, Oyak Yatırım Gen. MÜD. Yrd. Tayfun ORAL. Öğrencilerimiz Tayfun Oral ile küresel kriz konusundaki görüşleri, öngörülerini ve yükselen sektörler hakkında söyleşi yaptı. Ayrıca, derginin ilk sayısına değerli Hocamız Prof. Dr. Özer ERTUNA da yazısı ile destek verdi. Finans Topluluğu OkanFest 2009’da “TABU-XL” turnuvası düzenledi. Fakat başarıyı mutlak kılan etkenlerin en başında birikim gelir. Biz de belirttiğimiz amaçlar doğrultusunda çalışmalarımızı sürdürerek adeta asırların bile deviremediği bir çınarın tohumlarını ektiğimiz inancındayız. Elbette sadece tohumu dikmek başarıyı mümkün kılmaz. Asıl önemli olan o tohumu yeşertip gereken ilgiyi göstermektir. Biz de topluluk olarak yolun başında olduğumuzun farkındayız. Fakat özverili üyelerimizin varlığı ile tüm zorlukların üstesinden gelerek başaracağımıza inanıyoruz.

Bize bu yolda destek olup yardımlarını esirgemeyen ve çalışmalarımızda görev alan herkese sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz.

**KRİZDEN
ALINACAK DERSLER****Prof.Dr. Özer Ertuna**
Okan Üniversitesi Öğretim Üyesi

İnsanlar daha iyi yaşayabilmek, mutlu olabilmek için siyasi, ekonomik ve sosyal istemler geliştirmiştir. Bütün sistemler insan tarafından kurulur, insanın katılımıyla yürür ve insana hizmet için vardır. Zaman içinde gelişmeler ve değişim sistemlerde de değişiklikler gerektirir. Günümüzde yaşanan ekonomik bunalım, dünya üzerinde uygulamaya caba gösterilen serbest piyasalara dayalı kapitalist sistemin insanların özlemlerine cevap vermediğini, bir defa daha ortaya koymaktadır. Bu nedenle de, bir tarafta dünya ciddi bir arayış içine girmişken, bir tarafta mevcut ekonomik düzenden yararlananlar düzeni korumaya çabalamaktadır. Yaşadığımız ekonomik bunalımdan alacağımız dersler, uygulamakta olduğumuz kapitalist serbest piyasa düzeninin toplum yararına geliştirilebilmesine yardımcı olacaktır.

Yaşadığımız ekonomik bunalım, ABD’de finansal bir kriz olarak ortaya çıkmıştır. Borç maliyetinden daha hızlı artan gayrimenkul fiyatları, pek çok insanı ipotek mukabili borçlanmaya (mortgage) yöneltmiş, artan gayrimenkul talebi gayrimenkul fiyatlarını bu nedenle de kazanç beklentilerini daha da arttırmış, bu durum talebin daha da artmasına neden olmuştur. Bu fiyat artışları sürdürülebilir artışlar değildir. Fiyat artışları yavaşladığında kimi ipotek borçluları borçlarını ödeyemez duruma düşmüş, bu da “çürük ipotek” (sub-prime mortgage) krizini doğurmuştur. Esasında piyasaların beklentiler sonucu bir köpük gibi şişmesi ve sonra patlaması çok iyi bilinen bir piyasa hastalığıdır. 1636 yılında Amsterdam

lâle piyasasında yaşanan krizden bu yana aynı türden krizler dünya üzerinde belirli aralıklarla yaşanmıştır. Amerika’da yaşanan çürük ipotek krizi ne bir iltir ne de son olacaktır. Ancak, yapılabilecek olan, bu tür piyasa krizlerinin ekonomik bunalıma dönüşmesinin engellenmesidir. Daha açık söylemek gerekirse, piyasa krizleri servetin el değiştirmesiyle sonuçlanır. Servetin el değiştirmesinin ekonomik faaliyetleri ve bu faaliyetlerin gelir üretme yeteneğini etkilememesinin yollarının bulunması gerekir.

Piyasa krizleri, istihdamın azalması, yani işten işçi çıkarmaları sonucu ekonomik bunalıma dönüşür. Yaşanan piyasa krizi kimilerinin ya imkânlarının daralması veya beklentilerinin değişmesi sonucu satın almalarını kısar. Azalan satışlar karşısında şirketler kârlarını koruyabilmek için işten işçi çıkarırlar. İşten çıkarma, işçiler için ve ekonomi için gelir kaybıdır. Kaybedilen gelir, harcamaların daha da azalmasına neden olur. Satış gelirleri düşen şirketler daha fazla işçi çıkarır. Böylece bunalıma dönüşen kısır döngü başlar. Bu kısır döngüyü doğuran etken kapitalist sistemde şirketlerin “kâr” peşinde koşmasıdır.

Kapitalist sistemde “kâr”, sermaye sahiplerinin davranışlarını yönlendirme araçlarından biridir. Teoriye göre sermayedarlar kâr elde etmek için yatırım yaparlar, kâr etmek için müşterilerine en iyi hizmeti sunma yarışına girerler. İnanca göre bu yarış, şirketlerin insanlığa daha fazla hizmet etmesini sağlar.

1. Bu sözü politik bir sistem olan devlet için en güzel şekilde ifade eden, Amerika’nın iç harbi sırasında Başkanlık yapan Abraham Lincoln’dür. Abraham Lincoln, Gettsburg söylevinde şöyle der: “İnsanların, insan için, insan tarafından kurdukları devlet dünya üzerinden yok olmayacaktır.” (İngilizcesi: Government of the people, for the people, by the people shall not perish from the earth.)
2. Bu konuda zevkle okuyabileceğiniz bir kitap: Galbraith, John Kenneth, A Short History of Financial Euphoria, Penguin Boks, 1994.

Öbür yandan gelişen teknoloji altında şirketler karlarını arttırabilmek için işçi çıkarırlar. Şirketler, söz gelişi, karlarını bin lira arttırabilmek için, on bin liralık işçi tasarrufunda bulunabilirler. Şirket için işçi tasarrufu, işçiler için harcanacak gelirin kaybıdır. İşten çıkarılan işçi işsiz kalacak, yeni bir iş bulamayacak olursa, örneğimizde, ekonomi dokuz bin liralık gelir kaybına uğramış olur. Bu da şirketler için müşteri kaybı, satış kaybı ve dolayısıyla kâr kaybı anlamına gelir.

Yaşadığımız krizde de böyle olmuştur. Kriz ortamında şirketler kârlarını korumak ve hayatlarını devam ettirmek için tasarrufa ve işçi çıkarmaya yönelmiştir. İnsanlar işini kaybetme korkusuyla harcamalarını kısmış, azalan harcamalar şirketlerin satış hacmini daraltmış, daralan satış hacmi işçi çıkarmalarına yolaçmış, bu da satışları daha da azaltmıştır. Bugün uygulamakta olduğumuz kapitalist serbest piyasa ekonomisi, işçileri bir üretim aracı ve maliyet unsuru olarak görmekte, ücretini alan işçiyi ise bir “kral” kabul etmektedir. Yani, uygulamakta olduğumuz kapitalist sistem, işçinin ve kralın aynı insan olduğunu göz ardı etmektedir. Bugün yaşanan ekonomik bunalımın temel nedeni de işte bu işten çıkarmalardır. Bu da bilinen bir gerçektir. Bu nedenle krizden kurtuluş arayışında olan tüm ülkeler istihdam artırıcı tedbirler uygulamaya çalışmaktadır.

İşçinin maliyet unsuru olarak kabul edilmesinin yarattığı sorun kriz döneminde tedbir uygulamakla çözümlenecek bir sorun da değildir. Esasında işçi bir maliyet unsuru olmayıp gelir yaratan ve yaratılan gelirden payını alan bir üretim aracı olarak görülmelidir. İşçinin bir maliyet unsuru kabul edilmesini, ünlü ekonomi düşünürü Jaroslav Vanek, “negatif işaret sendromu” olarak tanımlamakta ve kapitalist düzenin temel hastalığı olarak görmektedir. Jaroslav Vanek gelir paylaşmaya dayalı kooperatif sistemlerin insana daha iyi hizmet edebileceğini savunmaktadır.

İşçinin maliyet unsuru olarak kabul edilmesinin yarattığı sorun kriz döneminde tedbir uygulamakla çözümlenecek bir sorun değildir.

İşçinin bir maliyet unsuru olarak görülmesi ve bu görüşün işsizlikle sonuçlanması insanların özlem ve ideallerine uymamaktadır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 23. maddesinin birinci fıkrası, “Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.” demektedir. İşçilerin bir maliyet unsuru olarak görülmesi bu özlemin gerçekleştirilmesini imkânsız kılmaktadır. Bu yargımız kriz ortamında geçerli olduğu kadar, gelecekte de geçerli olacaktır.

Son birkaç yüzyıldır uyguladığımız sistemler çok önemli bir teknolojik gelişme sağlamıştır. Bu teknolojik gelişme, iyi değerlendirildiği takdirde, tarih boyunca ilk defa insanlığın özlemlerini gerçekleştirme imkânı yaratmıştır. Ancak, işçinin maliyet unsuru olarak görülmesi bu imkânı ortadan kaldırmaktadır. Yukarıda açıkladığımız gibi, kâr amacı güden şirketler daha ucuz olduğu takdirde işçiyi makine ve robotla ikame edip işçi çıkarmaktadır. Yeni teknolojik gelişmeler altında, makineler giderek daha akıllı, robotlar daha yetenekli ve bilgisayarlar daha hızlı olmaktadır. Oysa insanın yetenekleri aynı hızla gelişmemektedir. İnsanın yeteneklerinin daha iyi geliştirilmesi karşılaşılabilecek sorunları hafifletecektir; fakat, işçi maliyet unsuru olarak görülür, makine, robot ve bilgisayarla rakip addedilirse, sorun giderek ağırlaşacaktır. Sorunların ağırlaşmaması için, ekonomiye, ekonominin üretim ve paylaşım konularına yeni bakış açıları geliştirmemiz gerekmektedir.

Kanımızca, teknolojik gelişmeler insanın rakibi olarak değil, insanın yeteneklerini geliştiren araçlar olarak telakki edilmelidir. İnsan bir maliyet unsuru olarak görülmemeli, üretimden hakça payını alan, değer ve gelir yaratan bir unsur olarak görülmelidir.

3. Müşteri odaklı piyasa ekonomisinde “müşteri kraldır” sözü yaygındır. Bizim kültürümüzde bu “müşteri velinimettir” olarak dile getirilmektedir.
4. Jaroslav Vanek, bir zamanlar Türkiye’de de tartışma konusu olan “özyönetim” sisteminin teorisyenidir. “negatif işaret sendromu” konusu, yazarın Unified Theory of Social Systems” kitabında incelenmektedir. 2000 tarihinde yazılan bu kitaba Cornell Üniversitesi elektronik kütüphanesinden ulaşılabilir. <http://ecommons.library.cornell.edu>

KÜRESEL KRİZ VE TÜRKİYE YANSIMALARI

Gamze Kaya
Uluslararası Ticaret
Bölümü

Selçuk Nal
İngilizce İşletme
Bölümü

Dünyanın en büyük ekonomisi olan ABD’de başlayan küresel krizin temelinde mortgage piyasasına ilişkin sorunlar var. İlk olarak ABD’de ortaya çıkan ve tüm dünyayı olumsuz etkileyen mortgage sektörü, küresel kriz sinyallerini üç yıl önce vermeye başladı. ABD’de, para hacminin yüksek olması nedeniyle, bazı finansal kuruluşlar 5 yıl önce, kredibilitesi zayıf olan kişilere de mortgage kredisi vererek, geri dönüşü riskli bir mali yapıya girdiler. Dar gelirli hanehalkının da kullandığı ve subprime olarak adlandırılan

‘yüksek riskli krediler’ in boyutu 1.5 trilyon doları bulmaktaydı. ABD’de faizlerin ve enflasyonun düşme eğiliminde olduğu dönemde düşük olduğu dönemde orta ve alt gelir grubundaki kişilerdeğişken faizli kredileri kullanmayı tercih ettiler. Ancak, ABD’de faiz oranlarının tersine artış göstermesi kredi maliyetlerin artması ve buna bağlı olarak kredilerin temerrüde

düşmesine neden oldu. Mortgage kredisi ile alınan gayrimenkuller krediyi veren finansal kuruluşların ipoteği altında bulunduğundan, bu kuruluşlarca satışa çıkarıldı. Subprime mortgage kredilerinin 1.5 trilyon dolara yakın olması ve geri dönemeyen kredilerden dolayı kısa bir zamanda yüz binlerce konutun finansal kuruluşlarca satışa çıkarılmasının meydana getirdiği arz fazlası konut fiyatlarının bir anda düşmesine neden oldu. Diğer yandan, geri dönüşü yüksek risk içeren bu kredileri veren finansal kuruluşlar, kredi geri ödemelerini teminat göstererek, mortgage sözleşmelerine bağlı bonolar, tahviller ve kıymetli kağıtlar çıkardılar. Mortgage sisteminin zaafları artarken bu kıymetli kağıtların da buna bağlı olarak riskleri artmış ve kredi teminatları, konut fiyatlarının gerilemesinden dolayı erimeye başlamıştır. Uluslararası piyasalarda yaşanan finansal stres, mortgage üzerinde yazılan menkul kıymet yatırımcılarının, bu yatırımlarını biran önce

elden çıkarma paniğine yol açmış ve piyasalarda bu düşme eğilimi bu kağıtların değerini önemli ölçüde eritmiştir.

Tüm bu gelişmelerle krizdeki dalga boyu bir kat daha uzarken, mortgage menkul kıymetlerinin en önemli müşterilerinden olan hedge fonlar ve bütçeleri milyar dolarlarla ifade edilen uluslararası bankalar sistemdeki daralmadan önemli oranda zarar raporlamıştır. Uluslararası finans krizinin başlangıcı olarak kabul edilen Ağustos 2007 tarihinden bu yana ABD’de batan banka sayısı 13’e ulaştı. Banka iflasları 2008 yılında hızlandı ve sadece bu yıl 11 banka iflas bayrağını çekti. Batan bankaların aktif büyüklüğü toplamının 175 milyar dolar civarında olması, bu krizin önemini çok net olarak gözler önüne sermektedir. Krizin ilk kurbanı ABD’ nin önde gelen bankalarından olan Bear Stearns’ dü. 20 milyar dolarlık aktif büyüklüğe sahip olan banka, hisse başına

2 dolar olmak üzere 236 milyon dolarlık komik bir bedelle JP Morgan tarafından satın alındı. Bir başka finans devi olan Merrill Lynch ise Bank of America tarafından satın alındı. Alıcı bulamayan Lehman Brothers iflasını açıklarken, olayın finans literatüründe bu kadar önemli isimleri de sektörden silmesi ile FED, ABD’nin en büyük iki yatırım bankası Goldman Sachs ve Morgan Stanley’yi desteklemek için her iki bankanın da statüsünü değiştirdi. Tüm bu gelişmeler dünyanın en büyük piyasası olan Wall Street’teki yatırım bankacılığı modelinin sona ermesi olarak yorumlanmaya başladı.

Kriz her ne kadar başlangıçta bir mortgage krizi olarak ortaya çıksa da ilerleyen süreçte bir likidite krizine dönüşmüştür. Bankalar bile artık kendilerini çevirecek nakdi bulmakta zorlandığı bir ortamda hiçbir kuruluş bir diğerine borç vermemeye başlamış ve bu zaten güven unsurunun zayıfladığı

piyasa yapıcılığında bir de nakit sıkışıklığı yaratmıştır.

ABD'de son iki yılda, finans. sigorta, gayrimenkul, inşaat ve madencilik sektörleri başta olmak üzere tüm sektörlerde gözle görülür bir büyüme hızı yavaşlaması gözlenmektedir. Bu büyük sektörlerle bağlı olarak genel ekonominin büyüme hızı da yavaşlamış bu da aslında mortgage krizinin kendi sınırları içinde kalmayıp reel sektörü de vurduğu anlamına gelmektedir.

Reel sektörün kredi krizinden etkilenmesi, bir çok firmanın iflasın eşiğine geleceğinin ve bir çok kişinin işsiz kalacağını ilk belirtileriydi. Nitekim, batan ve el değiştiren finansal kuruluş çalışanlarından binlercesi işsiz kalmıştı. ABD'de George Bush yönetimi, zor durumdaki şirketleri iflastan kurtarmak için Kongre'ye 700 milyar dolarlık bir paket önerdi. Bush yönetiminin hazırladığı taslak planda iki yıl içinde, herhangi bir mali kuruluşun ödenemeyen borçlarının devralınması için hükümete geniş yetki veriliyordu. Son yaşananların, 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran'dan bu yana en büyük finansal kriz ve buna bağlı olarak en büyük mali kurtarma planı olduğu belirtilmektedir. Ancak krizin ABD'ye toplam maliyetinin bu tutarla sınırlı kalmayacağı ve 1.8 trilyon dolara ulaşabileceği kaydedilmektedir. Küresel krizin ABD ile sınırlı kalmayıp diğer dünya ülkelerine ve finansal piyasalarına sıçraması bütün ülkelerin borsalarını yerle bir ederken, borsalara kote olan birçok şirket zor duruma düşmüş, aralarından iflas bayrağını çekenler de olmuştur. ABD' den başlayıp tüm dünyayı kasıp kavuran küresel krizi süreci gelişimini sürdürüyor. ABD Merkez Bankası ve diğer tüm ülkelerin Merkez Bankaları, FED ekonominin yeniden canlandırılması, istihdamın tekrar sağlanması, bozulan dengenin yerini bulması için koordineli bir çalışma içerisinde bulunsalar da, ekonomiden anlayan/anlamayan herkesin bildiği gibi, şuan içerisinde bulunduğumuz küresel kriz 1929 Büyük Buhran'dan sonra görülen en büyük kriz ve sular bu kadar bulanmışken, kaybedilenlerin geri kazanılması, bozulan dengelerin yeniden kurulması yani suların durulup dibinin netçe görülebilmesi için zaman gerekiyor.

Krizlerde Domino Etkisi ve Türkiye Yansımaları

Küreseleşmenin de etkisiyle, bir mali sistemdeki kopukluklar yerel bazda kalmamakta, küresel olarak tüm piyasaları etkilemektedir. ABD'de başlayıp Avrupa, Latin Amerika, Kanada ve Uzak Doğu piyasalarını da sarsan durgunluk ve mali darboğaz Türkiye'yi de etkilemektedir. Finansal piyasalarda sunulan yatırım araçlarının daha karmaşık hale gelmesi maruz kalınan riski de arttırmıştır. Hedge fonlar, türev ürünler ve melez enstrümanlar piyasanın durağan olduğu zamanda bilefiyatlamasız zorlanarak, kriz dönemlerinde risk iştahı daha da yükselirken yönetilmesi neredeyse imkansız hale gelebilmektedir. Türkiye son yıllarda önemli ölçüde gelişmiş bir finansal sisteme sahip olmasına karşın, küresel piyasalarda sunulan karmaşık finansal ürünlere karşı biraz daha bekleme eğiliminde olmaktadır. Mortgage sisteminin Türkiye'de yeni bir yapılanma olduğu, hedge fonların ya da fiyatlaması çok zor türev ürünlerin

Kriz her ne kadar başlangıçta bir mortgage krizi olarak ortaya çıksa da ilerleyen süreçte bir likidite krizine dönüşmüştür.

henüz çok agresif olarak kullanılmadığı sistemimiz, bu nedenle bu krizden biraz daha az yara almıştır. Ancak reel sektör, Finans kurumları kadar şanslı olmamaktadır. Küresel krizin Türkiye yansımalarında makroekonomik göstergelerden belki de en çok reel sektör etkilenmiştir. Enflasyon, fiyatlama riski, işsizlik gibi sorunlar ile mücadele etmek zorunda kalan şirketler, maliyetlerin artmasının yanında dış talep eksikliği ile de mücadele etmek zorundalar. Türkiye ekonomisinin 2009 sonuna kadar negatif eğim göstermesi beklenmektedir. Büyümenin yavaşlaması istihdam olanakları ve karlılık beklentisinden şirketleri uzaklaştırmakta, bu da yeni yatırımların rafa kalkmasına neden olmaktadır. Eylül 2008 de 12.207 milyar dolarlık ihracat rekoru kıran Türkiye, krizin etkisiyle Avrupa'da ki talebin azalması sonucu 2009 ocak ayı ihracat rakamlarında keskin bir düşüşle 7,05 milyar dolar civarına düşmüştür. Küresel krizin bu yılki ihracatı 2 milyar dolar ithalatı ise 10 milyar dolar etkileyeceği, böylece ihracatın 138 milyar dolar ithalatın ise 220 milyar dolar olacağı beklenmektedir. IMF, Türkiye'nin GSYH'nin bu yıl %3.5 büyüyeceği ve yine aylık ortalamalara göre tüketici enflasyonunun %10.5 olacağı yönündeki tahminini açıklarken, piyasalarda sıcak tartışmalardan biri, Türkiye'nin IMF'den alacağı destek ile yoluna nasıl devam edeceğidir. Görüşmeler ve pazarlıklar halen devam ederken, gözler bu desteğin bir an önce hayata geçirilmesinde.

CARİ AÇIK VE SICAĞ PARA İKİLEMİ

İlhan AKKUŞ
İngilizce İşletme Bölümü

Bir ülkenin dış işlemler açığına “cari açık” denir. Belirli bir zaman dilimi içerisinde yapılan dış ticaretin toplamı cari dengeyi oluşturur. Cari denge; ithalat- ihracat, hizmet alım-satımları, dış yatırım gelir-giderleri ve cari transferler olmak üzere dört ana başlık altında toplanır. Ülkenin bu işlemlerden elde ettiği gelirler giderlerden fazla ise cari işlemler fazlası, az ise cari işlemler açığı meydana gelir. Kısaca bir ülkeden çıkış yapan paranın, ülkeye giriş yapan paradan fazla olması durumudur. Cari açığı tetikleyen birçok etmen bulunmaktadır. Başlıca sebepler iç tasarruf açığı, büyüme oranı ve döviz kuru olarak sıralanabilir. Fakat her ülkenin kendisine has bir durum şeklinde bulundurduğu olumlu veya olumsuz özellikleri

görel olarak arttırmakta ve cari açık önlenemez şekilde yükselmektedir. Son dönem verileri incelendiğinde, Türkiye’nin sahip olduğu cari açığın 2000 yılından itibaren düzenli olarak artış gösterdiği gözlenmektedir.

Peki cari açık nasıl finanse edilir? Basit ifadeyle nakit çıkışınız, nakit girişlerinden fazla ise, arada kalan fark nasıl kapatılabilir? Bir ülke cari açığını ya bütçesinden açık vererek karşılar - ki bu da enflasyonist baskıya sebep olur - ya da yabancı fon girişiyle yani sıcak parayla kapatır. Sıcak para, spekülasyon olan bu nedenle ülkeyi ne zaman terk edeceği belli olmayan sermaye hareketliğine verilen isimdir. Bunu biraz açarsak; yerleşiklerin; yurtdışındaki

	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Cari İşlemler Hesabı (milyar \$)	-9.800	-8.036	-15.599	-22.604	-32.193	-37.996
Cari Açık/GSMH (%)	-4,9	-3,4	-5,3	-7,5	-7,9	-7,5/-8,0

Kaynak; www.tcmb.gov.tr

cari açığın artmasına ya da azalmasına sebep olur. Bunda ülkenin gelişmişlik durumu, sahip olduğu kaynaklar, ekonomik ve siyasi istikrar gibi göreceli ve temel sorunlardan kaynaklanan durumlar etkili olabilmektedir. Türkiye’de cari açığın son zamanlarda artmasının nedenleri hızlı büyümesi ve buna bağlı olarak artan ithalat talebidir. Toplam ithalat içerisinde en büyük kalemi enerji ithalatı oluşturmaktadır. Ayrıca teknoloji, hammadde, ara mamul ihtiyacı da önemli bir yer tutmaktadır. Cari açığı arttıran başka bir faktör de düşük döviz kuru karşısında sürekli değerlenen Türk Lirasıdır. Yerel paranın değer kazanması, ülkedeki döviz borcunu

kısa vadeli hisse ve borç senetleri, mevduat işlemleri, özel sektör ve bankalara açılan kısa vadeli krediler iç sıcak para; yabancıların yerli banka ve özel sektöre açtığı kısa vadeli krediler, mevduat işlemleri, hisse senetleri ve borç senetleri alımına ilişkin portföy yatırımları da dış kaynaklı sıcak para şeklinde tanımlanır.

Sıcak para, yatırım yapmak için elbette ki bazı kriterler aramaktadır. Savaş halinde olan bir ülkeye sıcak paranın gitmesi beklenemez. Bu kriterler; siyasi ve ekonomik istikrar, bürokratik kolaylık, kayıtdışı istihdam kontrolü olarak sıralanabilir.

	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Dopğrudan Yabancı yatırım (milyon \$)	982	1.752	2.885	10.029	19.919	21.873
DYY/Cari Açık (%)	10	21,8	18,5	44,3	61,8	57,5

Kaynak; www.tcmb.gov.tr

Sıcak para yatırım yapmak için sürekli arayış içerisinde. u anda dünyada yüzlerce milyar dolar para hareket halindedir. Özellikle 2000'li yıllar sonrası artan petrol fiyatlarına bağlı olarak kazançları 4-5 kat artan petrol üretici ülkeler ellerinde biriken sermayeyi değerlendirecek güvenli yatırım alanları aramaya başladılar. Suudi Arabistan, Kuveyt, Bahreyn, gibi Körfez Sermayesini temsil eden ülkeler yatırım bankaları ve şirketleri kurarak bu arayışlarını sürdürmektedirler. Türkiye özellikle 2005 yılından itibaren yoğun yabancı sermaye akımına uğramıştır. Bunun en büyük sebepleri yüksek reel faiz ve sermaye piyasalarındaki yükselme eğilimidir.

Tabloda da görüldüğü üzere 2007 yılında Türkiye, tarihinin en büyük yabancı sermaye akışını yaşamıştır. Türkiye'de 2008 yılında etkisini göstermeye başlayan küresel kriz ekonomide belirsizlik ve güvensizliği tetikleyerek, özellikle 2008'in son çeyreğinde sıcak para çıkışına neden olmuş ve diğer makroekonomik göstergelerin de etkisiyle TL değer kaybetmeye başlamıştır. 2009 yılı verilerine baktığımızda henüz yeni revize edilen yıllık bütçe programındaki cari açık tahmini ilk çeyrekte aşılmış durumdadır. Bununla beraber 2008 yılı 12,855 milyar dolar iken bu sene giriş yapan net para miktarı sadece 653 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. ABD'nin yeni Başkanı Obama'nın Türkiye'yi ziyaretinden sonra yapılan TCMB ihalesine olan yabancı ilgisi, Türkiye'nin krizde dayanıklılık gösteren finans piyasasının da etkisiyle "güvenli liman" olarak görülmesi imajını perçinlemiştir fakat sıcak paranın, her ne kadar cari açığı finanse etse de ülkeyi spekülasyon ilk zamanda terk edeceği unutulmamalıdır. Sıcak para, dolanımda

olduğu ülkede ekonomik ve siyasi göstergelerin negatif sinyaller yaymaya başladığı durumlarda veya karlılığının düşme eğiliminde olduğu zamanlarda sahip olduğu hızlı hareket etme özelliğiyle piyasadan ani şekilde çıkarak olumsuz sonuçlara sebep olabilmektedir. Bu, ülkemizde en önemli zararı belki de 2001 krizinde vermiş, kısa vadeli yüksek miktarda sıcak para çıkışı nedeniyle gecelik faizler bankalararası piyasalarda %3,000'lere kadar yükselmiştir.

Fakat diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere baktığımızda çoğunun cari açık sorunuyla karşı karşıya olduğunu görmekteyiz. Bu da dolanımda olan sıcak paranın talebi konusunda ileriki zamanlarda çok büyük bir rekabet yaşanacağını göstermektedir.

Ödemeler Dengesi (Döviz hesabı)		
	Ocak-Mart	
	2009	2008
Döviz açığı	-1.155	-12.303
Sermaye Hareketi	-4.709	12.182
-Doğrudan Yatırım	1.892	3.500
-Portföy Yatırımı	-3.209	-1.316
-Kredi	-3.392	9.998
Kaynağı Belirsiz Döviz	5.362	673
Toplam Net Döviz Girişi	653	12.855
3 Aylık Açık	-1.155	-12.303
Genel Denge (Döviz Fazlası / Açığı)	-502	552

Kaynak: Merkez Bankası

Mortgage: Dünyadaki Tarihi ve Türkiye’deki Geleceği

Sedat SOYTÜRK
İngilizce Bankacılık
ve Finans Bölümü

Akın OCAK
İngilizce Bankacılık
ve Finans Bölümü

Mortgage kelimesinin etimolojik gelişimi, fransızca anlamı taşınmaz olan “mort” ve almanca anlamı depozit olan “gage” kelimelerinden oluşmuştur. Türkçe karşılığı “tutsat” (tutulu satış) veya uzunca ifadesiyle ‘İpotekli Konut Kredisi’dir. Bu sistemin kökeni, Avrupa’da 1190’lı yıllara dayanmaktadır. Dünya üzerinde etkin şekilde uygulanmakta olan Amerika’da ise 1930 büyük buhranından en büyük çıkış kapısı mortgage sistemi olmuştur.*Zira yaklaşık 2 milyon inşaat işçisi işsiz kalmış

ve ipotekli konut kredileri ise %50’leri aşmamakla birlikte 3-5 yıl vade ile sağlanmaktaydı. Tüm bu olumsuzluklar giderilmek için sigorta şirketlerinin öncülüğünde FHA(Federal Housing Administration) kurulmuştur. Verilen kredilerle vatandaşlar ev almışlar ve bu evler sayesinde inşaat sektörü

canlanmış ve 1940’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri buhranı atlattırıştır.** Fakat 1930 buhranını mortgage’ın desteğiyle atlatan ABD’nin günümüzde süregelen krizi aynı sebepten; mortgage’ın etkilerinden dolayı yaşamakta olması ise ayrı bir ironi konusudur.

Mortgage temelde tipik konut kredileriyle benzer prensiplere dayalıdır. Amacı konut kredisinde de olduğu gibi; tüketicilerin daha iyi konutlarda oturmasını sağlayarak konut kredilerinin hacmini de arttırmaktır. Sistemde uzun vadeli kredi geri ödemeleri uzun vadede hesaplanmakta, özellikle ABD’de reel faizlerin de düşük olmasıyla sıkça söylenen “kira öder gibi ev sahibi olma” mantığı işlemektedir. Mortgage sektörü sadece konut sahibi olabilen kredi müşterileri ve kredi portföyünü

genişleterek aktif büyüklüğünü arttıran bankalar için değil, sigortacılık sektörünü de yakından ilgilendiren bir sistemdir. Kredi müşterisi, kredi anlaşmasında hayat sigortası, deprem sigortası ya da gerekli diğer doğal afet sigortalarını yaptırmakta, böylece banka tarafından ipoteklenen ve diğer yandan kredi müşterisinin ölmesi veya evin zarar görmesine karşın güvenceye alınmaktadır. Bu zorunluluğun sigorta sektörünün hizmet gelirlerini önemli ölçüde arttırdığı çok net olarak gözlenmektedir. ABD’de yaklaşık 10 trilyon doları bulan dünyanın en büyük mortgage piyasası olduğu bilinmektedir. Tüm bu gelişmelerle birlikte bugünkü krize de neden olan süreç, dar ve orta gelir grubu hanehalkına sunulan, yüksek riskli kabul edilen ve “subprime” olarak adlandırılan kredilerin mortgage sisteminde artarak

yer almasıdır. Yüksek riskli kredilerin toplamının zaten 1.5 trilyonu bulduğu sektörde, verilen bu kredilere ek olarak kredi kurumlarının konut değerinin artışı oranında teminatsız ek krediler sağlaması sistemin riskini içinden çıkılmaz bir hale dönüştürmüştür. Tüm bunlara boy göstermeye başlamasına rağmen “yüksek riskli krediler”in artışında %75 gibi göz ardı edilemeyecek artışlar oluşturulmasına devam edildi. Bu durumlara takriben reyting kuruluşlarının “yüksek riskli krediler” e dayalı menkul kıymetlerin notunu düşürmesi, bu menkul kıymetlere yatırım yapan kurumsal yatırımcıların bazı yatırım fonlarını gözden geçirmelerine neden oldu. Böylece kurumsal yatırımcıların portföy değerlerinin düşmesiyle bu menkul kıymetlerin değerlerinden çok çok daha düşük fiyatlarda değerlendirilmesi sebep oldu. Sonuç olarak ABD mortgage piyasasında

büyük bir çoğunluk teşkil eden bazı kurumsal yatırımcılar, ABD’de değerlendirdikleri yatırım fonlarını dondurma kararı almasıyla kriz patlak verdi.

Bütün dünya için mortgage piyasası olarak örnek teşkil eden ABD’nin bu krizi yaşaması başta Türkiye olmak üzere birçok ülkeyi etkiledi. Zira ülkemizde mortgage yasası çıkmasının üzerinden daha 2 yıl bile geçmemişken küresel ekonomideki belirsizlik ve yüksek faiz oranları sistemin Türkiye uygulamalarını zorlaştırmaktadır. Ayrıca henüz işlemeyen ikincil piyasalardan dolayı bankalar “mortgage” adı altında geleneksel konut kredilerini sunmaya devam etmekte. Uzmanlar, mortgage piyasasının gerçek anlamda işletilebilmesi için “faizlerin en az %10 a inmesi ve kişi başına düşen gelirin de 10,000 TL in üzerine çıkması” gerektiğini ifade ediyor.** Buna karşın, sistemdeki küresel gelişmelerden biraz uzak kalınması, ikincil piyasaların Türkiye’de henüz gelişmemiş olması küresel krizin etkilerini ekonomik sistemimizden biraz daha uzak tutmuştur. Türkiye’de tam anlamıyla etkin olarak çalışmamasına rağmen, mortgage sektörü kayda değer bir gelişme göstermiştir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun verilerine göre, 2004 yılında 2 milyon 631 bin TL olan konut kredileri 2008 yılı Mart ayında 40 milyon TL’ye yaklaştı. Bu rakamın 2010 yılında 65 milyon TL, 2012 yılında ise 100 milyon TL olması bekleniyor. Türkiye’de mortgage’ın milli gelirdeki payı ise yüzde 4’ler seviyesinde bulunmaktadır. Türkiye bu oranla Sırbistan, Ukrayna ve Romanya gibi doğu Avrupa ülkelerinin önünde bir konumdadır. Ancak gelişmiş Avrupa ülkelerinin ve Amerika Birleşik Devletlerinin de bir hayli gerisindedir. Avrupa Mortgage Federasyonu’nun verilerine göre, İsviçre’de mortgage’ın milli gelirdeki payı yüzde 102, İzlanda’da yüzde 76, ABD’de yüzde 65 ve Avrupa Birliği’ne üye 27 ülkenin ortalaması ise yüzde 50 seviyesinde boy göstermektedir.

Kaynaklar:

*Mortgage ve Mortgage Sigortaları – Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği sayfa 17

** Mortgage ve Mortgage Sigortaları – Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği sayfa 24

***Ekonomist Mortgage Eki 2.Sayı Sayfa 14

Diğer Kaynaklar:

Referans Gazetesi – Pınar Sungur “ Türkiye’de Mortgage’ın adı var kendi yok!”

Milliyet Gazetesi – Erdoğan Bayraktar “Mortgage’ta ikincil piyasaya ilk adımda büyük oyuncu TOKİ”

Sabah Gazetesi – “Mortgage’ın Konut Kredisinden Farkı Nedir?”

Sistemin derinleşebilmesi için faiz oranlarının makul bir düzeye çekilmesi ve kişi başına düşen gelirin artırılması gerekmektedir.

Yükselen mortgage sisteminde Türk bankaları da ev sahibi olmak isteyenler için sürekli yeni ürünler çıkarmaya devam ediyor. Sabit faiz ödemeli mortgage’ın ardından değişken faizli, ara ödemeli, dönemsel ödemeli, dövizde endeksli, ilk altı ay ödemesiz gibi bir çok farklı kredi koşulları piyasada çoktan tanıtıldı. Ancak kredi faizlerinin %1.30 -%1.50 gibi yüksek aralıklarda seyretmesi, tüketicilerin bu geniş seçeneklerdeki “mortgage kredisi” adı altındaki ürünlere talebi için büyük bir engel teşkil etmekte. Özetle mortgage piyasası gerekli önlemler ve değişimler yapıldığı sürece Türkiye ekonomisine büyük getirileri olacaktır. Bu sayede orta ve dar gelirli kesimin de ev sahibi olacağı gibi, konut sahiplerinin artmasıyla devlet hazinesindeki sübvansiyon azalacak ve emlak vergi gelirleri de artacaktır. İnşaat sektörünün büyümesiyle birlikte, mortgage sektörü için mortgage brokerleri, gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı gibi yeni iş sahaları da açılacaktır. Ama sistemin derinleşebilmesi için faiz oranlarının makul bir düzeye çekilmesi ve kişi başına düşen gelirin artırılması gerekmektedir. Tüm bunlara rağmen beklentiler ve göstergeler önümüzdeki yıllar için iyi niteliktedir. Mortgage’ın Türkiye ekonomisine en sağlam ve uygun şekilde entegre edilebilmesi için çalışmalar sürdürülmeli ve ABD’deki krizden hatalar ders olarak çıkarılmalıdır.

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ: GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GELİŞİMİ

Yağmur Erdoğan
İngilizce İşletme
Bölümü

Yağız Özkan
İngilizce Bankacılık
ve Finans Bölümü

Ecem Fındıkçıoğlu
İngilizce İşletme
Bölümü

Türk Bankacılık sektörü gerek sunduğu ürün ve hizmetler gerekse teknolojinin kullanılması ile son yıllarda hızlı bir gelişme sergilemiştir. Sektörün gelişmesinin aşama aşama incelersek, Cumhuriyet öncesi dönem incelendiğinde, 1911-1923 yılları arasında 21 banka kurulmuş, bu bankalardan 18'i Cumhuriyet sonrasında da varlıklarını sürdürebilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra ekonominin güçlendirilmesine önem verilmiş, ticaret ve sanayiye geliştirmek amacıyla ulusal bankacılığın geliştirilmesi amaçlanmıştır. Türk bankacılık sektörünü yakın tarih baz alarak incelemek gerekirse, 1923 yılında yapılan İzmir İktisat Kongresi temel alınabilir. Bu kongrede öne çıkan ortak fikir ulusal bankacılığın ekonominin gelişmesi için kaçınılmaz olduğu, ayrıca yeterli ve istenilen düzeyde bankaların kurulmasının bu dönemde özel kesimin elinde olmadığı, bir başka ifade ile özel kesimin bu iş için yeterli sermaye ve bilgi birikimine sahip olmadığıdır. Bu nedenle bu işin ilk etapta devlet eliyle yapılmasının bu kongreden çıkan ortak görüş olduğu söylenebilir.

Cumhuriyet ilan edildikten sonra 1924'te kurulan Türkiye İş Bankası, bu dönemde kurulan ilk milli banka olma özelliğini taşır. Atatürk'ün bizzat kendi girişimleri ile kurulmuştur. İş Bankası'nın Öncelikli kuruluş amacı ülke kalkınması, sanayi ve ticaret faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için kredi vermektir. Türkiye İş Bankası'nın kuruluşunun ardından takip eden yıllar içerisinde 1925'te Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası, 1926'da ise Emlak ve Eytam Bankası kurulmuştur.

Ayrıca Türkiye Sanayi ve Maadin bankası ilk kalkınma bankalarından biri olma özelliğini taşır. Bu bankanın amacı özel sanayi işletmelerine ihtiyaçları olan krediyi sağlamak ve ihtiyaç doğrultusunda bilgi eksikliğini giderebilmektir. Daha sonraki yıllarda Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası kredi teminlerinde zorlanmış, 1932 yılında Türkiye Sanayi ve Kredi Bankası adını almıştır.

1933 yılına gelindiğinde ise Sümerbank çatısı altına girmiştir. Emlak ve Eytam Bankası ise inşaat sektörüne kredi sağlamak amacı ile Atatürk'ün girişimleri ile kurulmuştur. Türkiye İş Bankası'nın kuruluşu ile Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası ve Emlak ve Eytam Bankası'nın kuruluşları arasında geçen sürede tek şubeli yerel bankaların sayılarında artış gözlenmiştir. Ayrıca cumhuriyet öncesi 1863 yılında kurulan Bank-ı Osmanî-i Şahane (Osmanlı Bankası) cumhuriyetin

Banka Adı	Banka Adı
İstanbul Bankası	1911-1934
Konya İktisadi Milli Bankası	1912-1959
Adapazarı İslam Ticaret Bankası	1913
(Türk Ticaret Bankası adıyla faaliyetine devam etmiştir)	
Karaman Milli Bankası	1913-1937
Emvali Gayrimenkule ve İkrizat Bankası	1914-1942
Milli Aydın Bankası (Tarişbank unvanıyla faaliyetine devam etmiştir)	1914
Akşehir Bankası	1916-1960
İtibari Milli Bankası (1927 yılında T.İş Bankası ile birleşmiştir)	1917
İktisadi Milli Bankası	1917
Manisa Bağcılar Bankası	1917-1984
Konya Ahali Bankası (Konya Elektrik Şirketi)	1917-1945
Ticaret ve İtibari Umumi Bankası	1918
Türkiye Umumi Bankası	1918
Eskişehir Çiftçiler Bankası	1919-1926
Adapazarı Emniyet Bankası	1919-1971
Konya Türk Ticaret Bankası	1920-1943
İktisat Türk A.Ş.	1920-1933
Bor Zürra ve Tüccar Bankası	1922-1961

ilanından sonrada bir süre banknot emisyonu imtiyazını elinde bulundurmıştır.1926 yılında T.C. Merkez Bankası kurma hazırlıklarına başlanmış ve bu oluşum resmi olarak 1930 yılında tamamlanmıştır. Faaliyetlerine ise 1931 yılında başlamıştır. Merkez Bankası kurulduktan sonra banknot basma yetkisini Cumhuriyet öncesi kurulmuş olan Osmanlı Bankasından alarak bu imtiyazın yeni sahibi olmuştur. Önceleri bu imtiyaz dönemsel olarak verildiyse de 1994'te yapılan bir değişiklik ile Merkez Bankasına verilen banknot basma imtiyazı süresiz olarak uzatılmıştır.

Ziraat Bankası da Osmanlı döneminde kurulan ancak Cumhuriyetin ilanından sonra da varlığını sürdüren köklü ve önemli bankalarımızdandır.Ziraat Bankasının kuruluş amacı çiftçilere ihtiyaçları olan küçük miktarlardaki kredileri sağlamaktır.Daha sonraları Ziraat Bankası'nın yetki alanları genişletilmiştir.Tarım üretimini destekleyici fabrikaların açılmasında önemli rol oynamıştır. Birinci Sanayi Planı'na göre imalat amaçlı 20 fabrika kurulması kararlaştırılmıştı.1933 yılında kurulan Sümerbank bu amaçlanan fabrikaların büyük bir bölümünün yapımında rol oynamıştır. Yine İkinci Sanayi Planı çerçevesinde enerji ve madencilik sektörlerinde faaliyet göstermesi amaçlanan 100 kadar sanayi tesisinin kurulması kararlaştırılmıştır. Bu noktada gerekli finansmanın sağlanabilmesi için 1935'te Etibank kurulmuştur. Ülkemizdeki şehirlerin yeniden yapılandırılması amacıyla 1933'te İller Bankası,esnaf ve sanatkarların ihtiyaç duydukları krediyi sağlamak için 1933 yılında Türkiye Halk Bankası kurulmuştur. Bunun dışında denizyolları işletmelerini yönetmek ve finanse etmek için 1937 yılında Denizbank kurulmuştur. 2.Dünya Savaşının ardından, 1945-1959 yılları arasında özel sektör ve ekonomik kalkınmanın hızlandırılmasına önem verilmiştir. Bu gelişme bankaları da etkilemiş ve özel sektör bankacılığı bu dönemde gelişmiştir.

Fakat özel sektörün getirisinin fazla olmaması sebebi ile,özel sektör tarafından yapılamayan yatırımlar T.C. Merkez Bankasınca karşılanmıştır. Aksaklıklar gösteren ekonomik dengeler sonucu 1953'ten sonra hızlı enflasyon,artan dış borçlar ve ticaret açıkları kendini göstermiştir. Makroekonomik bu değişimlere paralel olarak, 1960'lı yılların başı bir çok bankanın faaliyetine son vermesi açısından önemli bir dönemdir.

	1995	2000	2001	2002	2008
Kamu Banka Sayısı	9	7	7	6	6
Özel Banka Sayısı	35	44	39	31	17
Yabancı Banka Sayısı	9	5	4	4	11
Yurtiçi Şube Sayısı	6.345	8.050	8.245	7.376	7.653
Yurtdışı Şube Sayısı	16	58	61	42	50

1960 ile 1964 yılları arasında geçen zaman diliminde 15 banka kapanmış ve tasviye edilmiştir. 1970'li yılların başlarından itibaren holding bankacılığı gelişmeye başlamıştır. Ayrıca 1980'lerde T.C Merkez Bankası çatısı altında interbank piyasası oluşturulmuş ve bu sayede bankaların kısa vadeli likitide ihtiyaçlarının karşılanması kolaylaştırılmıştır. İşin temeline bakılacak olursa Cumhuriyetin ilanından sonra bankacılık sektöründe yapılan çalışmaların,o günlerden bugünlere gelen süre içerisinde sektörün önünü açtığı söylenebilir. Bu dönemde kurulan bankalar sayesinde ülkemiz kısa dönemde önemli gelişmeler kaydetmiş ve bankacılık alanında bilgi sahibi insanlar yetiştirmiş,ekonomik olarak kalkınmıştır.

1980'den sonrasında, dışa açık ekonomi politikasının izlenmesiyle, bankacılık sektöründe de ciddi gelişimler gözlenmektedir. Banka bilançoları incelendiğinde,

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Şube sayıları	6345	6490	6733	7185	7714	8050	8254	7376	6607	6479	6453	6557	6879	7975
Mevduat Bankaları	6308	6447	6694	7145	7669	8002	8206	7339	6570	6443	6417	6521	6835	7923
Yabancı Bankalar	94	94	94	98	111	115	105	232	199	203	203	387	1106	1807
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	37	43	39	40	45	48	48	37	37	36	36	36	44	52
Tasarruf Mevduatı Sig. Fon. Devr. B.	0	0	0	321	335	711	1135	406	202	174	1	1	1	1

1980 öncesi Türkiye için kapalı ekonomi döneminde banka bilançolarında aktiflerde ağırlıklı olarak uzun vadeli TL cinsinden krediler portföyünün bulunduğu, pasiflerde ise yine uzun vadeli ve sadece TL cinsinden mevduatlar ve özkaynaklar olduğu gözlenmektedir. 1980 sonrası bankacılık yapısının önemli değişim gösterdiği, sunulan ürün ve hizmetlerin geliştiği, teknolojinin kullanılmaya başlandığı, bu dönemin bilanço analizinde rahatça görülebilir. Türkiye'nin açık ekonomiye geçmesiyle beraber, bilançolarda gerek kredilerde gerekse mevduatlarda farklı döviz cinsinden işlemler yapılmaya başlanmış, kredi kartları ve debit kartlar tanıtılmıştır. Piyasaya sunulan ürünlerin gelişmesiyle, yatırım fonları, bono, tahvil, eurobond, hisse senedi vb. finansal enstrümanlar, bankaların aktifinde yer almaya başlarken, türev ürünler bilanço dışı işlemlerde baş göstermiştir. Türk Bankacılık sektörünün yıllar içinde nasıl bir gelişim gösterdiğini çeşitli istatistikleri inceleyerek anlamak mümkündür. Bunlardan en önemlileri banka, şube ve istihdam sayılarındaki değişim ve aktif büyüklükleri olarak gösterilebilir. Aşağıdaki tabloda 1995-2008 yılları arasında banka sayıları verilmiştir.

Türk bankacılık sisteminin yapısı incelendiğinde, devlet bankalarının sayısının azaldığı, yaşanan bankacılık krizleri sonucu özel bankaların önemli bir kısmının fona devredilerek tasfiye edildiği gözlenmektedir.

1995 yılında sayısı 0 olan Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu idaresindeki bankaların şube sayısının 3 yıl boyunca aynı çizgiyi sürdürdüğü görülmektedir. 1998 yılına gelindiğinde Eurobank Tekfen A.Ş. , Interbank A.Ş. ve Türk Ticaret Bankası A.Ş.'nin katılımı ile TMSF idaresindeki toplam şube sayısı 321'e yükselmiştir. 1999 yılında mevcut kuruluşlar varlıklarını sürdürmüş ve toplam şube sayısı azda olsa artış göstermiştir. 2000 yılında Egebank A.Ş. , Eskişehir Bankası T.A.Ş. , Sümerbank A.Ş. , Türkiye Tütüncüler Bankası Yaşarbank A.Ş. ve Yurt Ticaret ve Kredi Bankası A.Ş.'nin de TMSF'ye geçmesi ile toplam şube sayısı 711'e yükselmiştir. 2001 yılında, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu idaresindeki banka sayısı 13'e çıkmış ve toplam şube sayısında 1135 olmuştur. 2001 yılında sonra şube sayısında kademeli olarak bir düşüş gözlenmektedir. 2005 ve 2008 yılları arasında ise TMSF idaresindeki

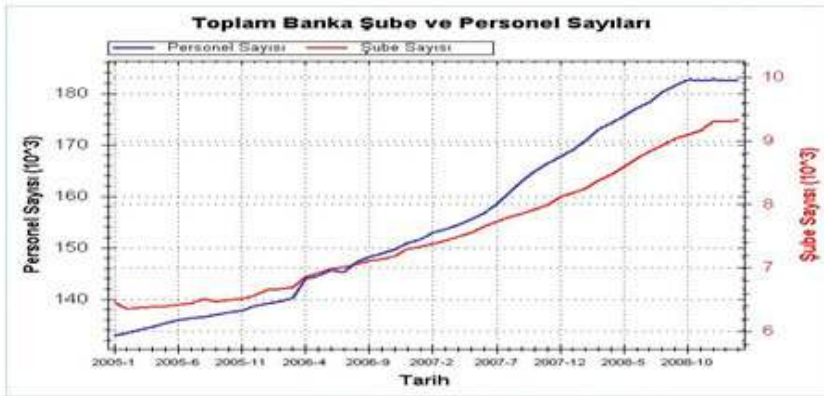
tek banka Bileşik Fon Bankası A.Ş. olarak dikkat çeker. Şubat 2001 krizinin etkisiyle bankaların şube sayılarında ciddi bir düşüş yaşanmaya başlandığı gözlenmektedir. 2003 yılına gelindiğinde ise bu krizin etkileri iyiden iyiye kendini göstermiş, 2001 yılında 8,254 olan ülkemizdeki toplam yurtiçi banka şubesi sayısı 2003 te 6,607 ye kadar gerilemiştir. 2003'ten 2005'e kadar ufak düşüşler görülen toplam banka şube sayıları 2005'ten 2007'e kadar artışa geçmiş, 2008'de ise bir sıçrama göstermiştir. Ayrıca dikkati çeken bir diğerli önemli husus, 2006-2008 yılları arasındaki yabancı bankaların şube sayılarındaki artıştır. Veriler incelendiğinde, ekonomik dengelerin banka ve şube sayılarını doğrudan etkilediği gözlenmektedir.

Bankacılık sektörünün geliştiğine işaret eden bir diğer önemli gösterge ise, aktif toplamıdır. 2005-2008 yılları arasında aktif büyüklükleri incelendiğinde, bu süreçte banka faaliyetlerinin önemli ölçüde artan bir eğilim seyrettiği gözlenmektedir. Aslında bu durum banka şube ve personel sayıları ile de ilişkilendirilerek yorumlandığında, sektörün halen büyüme k t e olduğu açıktır.

2001 finansal krizinden sonra tedbirler alınmış ve Türk Bankacılık sektörü yeni bir yapılanma sürecine girmiştir. Bu yaşanan krizin ardından b a n k a l a r d a

özellikle risk yönetimi çok daha etkin bir hal almıştır. İnternet ve telefon bankacılığı gelişmiştir. Günümüzde neredeyse tüm bankalar hizmetlerini internet ve telefon bankacılığı ağırlıklı olarak vermeye başlamışlardır. Amerika Birleşik Devletlerinden yayılan emlak krizi ile tüm makro ekonomik göstergeler altüst olmuştur. Bu nedenledir ki bundan sonra beklenen değişimlerin tam anlamıyla kestirilmesi kesin gözükmemektedir. Bu krizin bankacılık sektörüne nasıl yansyacağı, ne kadar zararla bu krizin atlatılacağı çok kesin bir yüzde oranıyla tahmin edilememekle beraber, Türkiye'de sunulan ürün ve hizmetlerin uluslararası piyasalar ile karşılaştırıldığında, daha az karmaşık olması, bankacılık sisteminin daha temkinli yaklaşmasına ve bu krizden daha az etkilenmesine katkıda bulunacaktır.

Referanslar
www.dtm.gov.tr
http://www.tcmb.gov.tr/
http://www.tbb.org.tr

Röportaj:

Akın OCAK - Gamze KAYA - Güneş DİKER

FP: Sayın Tayfun Oral, kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz?

TO: Marmara Üniversitesi İktisat Bölümü'nden 1987 yılında mezun oldum. Öğrencilik yıllarımdan itibaren borsayla ilgileniyorum. Yurt dışında bir iki mesleki eğitim aldım. Amerika'da ve İngiltere'de bir takım programlara katıldım ve bunların doğrultusunda da yaklaşık yirmi yıldır sermaye piyasalarında profesyonel olarak çalışıyorum. Ayrıca Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği'nin kurucu genel sekreteriyim.

FP: Dünyayı kasıp kavuran finansal kriz ve Türkiye'ye yansımalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

TO: Çok sıcak bir konu olduğu için ben şunu söyleyebilirim: Sayısını tam hatırlayamıyorum ama meslek hayatımda yaşadığım altı yada yedinci kriz bu. Bir gün yurt dışında uzun yıllar yaşamış ve finans sektöründe çalışmış bir Türk arkadaşımızın verdiği seminere gitmiştim. Kendisi, Türkiye'deki banka müdürlerinin, fon yöneticilerinin ve benzer makamlardaki kişilerin 30'lu yaşlarını süren genç birilerinin olmasına çok şaşırdığını belirtmişti. Bunun aksine Amerika'da benzer mevkilerde olabilmek için saçlarına kır düşmüş, böyle 40-45'li yaşlarını süren birisi olmak gerektiğini savunmuştu. Zira kendisine göre fon yöneticisi olabilmek için en az iki tane kriz yaşamayı gerektirmiş böyle yöneticilerin. Bu yüzden Türkiye'deki bu zıt duruma anlam veremediğini söylemişti. Buna karşın benim görüşüm Amerika'da krizin muhtemelen 10 yılda bir olduğu fakat Türkiye'de 10 ayda bir kriz olduğu için durumun bu şekilde kıyaslanamayacağıydı. Biz özellikle 2001 krizinden sonra krizin ne olduğunu çok iyi biliyoruz. Hem reel sektörde, hem finans sektöründe, hem de kamu kesiminde krizin nasıl işlediğini çok iyi biliyoruz. Dolayısıyla krizin nasıl bir şey olduğunu hatta neden ortaya çıktığını, hatta nasıl iyileştiğini çok iyi biliyoruz. Ama "krizlerden ders çıkarıyor muyuz" sorusuna da hayır diye net bir cevabım var. Krizlerden ders çıkarmıyoruz. Bizim yalnız 2001 krizinden aldığımız çok net bir takım dersler olmuş ki bu krizi nispeten kamu kesimi değil özel kesim olarak biraz daha iyi atlatıyoruz diyebilirim bu soruya cevap olarak.

FP: Sizce 2009 yılı nasıl bitecek ve 2010 yılı için öngörüleriniz nelerdir?

TO: Krizin bitmesinden önce hatta krizin başlamasından önce Türkiye ve dünya ekonomilerde bir ayrışma ortadan kalkmıştı. Bunu finansal piyasaların etkileşiminden de görüyorsunuz Amerikan borsası yükseldiğinde dünyanın diğer borsalarında da genelde yükseliyordu. Bu durum Türkiye'de de aynıdır. Amerikan borsası düştüğünde yine aynı reaksiyon benzer reaksiyonlara sebep oluyordu. Küçük farklar dışında piyasalar genelde birbirinden çok etkileşim içindeydi. Kriz başlayana kadar geçen o son dönemde globalleşmenin etkisine göre bu etkileşimi çok net görebiliyorduk. Fakat krizden sonra, özellikle şu günlerde para politikalarının değişik uygulamaları ekonominin birbirinden ayrışmasına yavaş yavaş sebep oldu. Ülkelerinin risk oranlarının biraz ortaya çıkmasına neden oldu. Global krize bakarsanız görüş birliği şudur ki; genel anlamıyla 2010 itibarıyla bu krizin artık yerini iyileşme sürecine bırakacaktır. Dünya'da durum böyle. Türkiye de dünyadan çok etkilenen bir ülke tabi. Büyük bir ekonomi çünkü. Türkiye de genel krizin gelişiminden etkilenecekti. Fakat bugünlerde Türkiye biraz ayrıştığını görebiliyoruz. Biraz iç ekonomik politikalarda problem yaşandığını görüyoruz. Özellikle 2009 Türkiye için biraz daha zor geçmeye devam edecek gibi gözüküyor.

FP: Şahsi görüşünüz olarak şuanda ki Türkiye'deki piyasa durumunun göz önüne alırsanız sizce bu sektör dışında ki daha avantajlı sektörler nelerdir?

TO: Türkiye'nin üstün olduğu taraflara bakarsanız işte turizm de mesela bir ülke ama tabi orda da

büyük problemler var. Ayrıca üstün olduğu taraflara bakarsanız; bölgesel olarak kurumsallaşmış güvenli bir ülke, ekonomik açıdan eğitim seviyesi oldukça yüksek bir ülke. Meslek seçerken artık özellikle sizin jenerasyonunuzda dünyanın bütüne bakmak gerekiyor. Alanı kendiniz bireysel olarak yakın ve mutlu olacağınızı düşünüyorsanız seçin. Bu alanda dünyayı hedef alarak Türkiye’de dünyayı hedef alarak bir yapı seçmek lazım. Yani eğer ileride üniversitede akademik kariyer yapmış iyi bir hoca olmak istiyorsanız siz kesinlikle dünyayı görmeniz ve o konuda bir eğitim almanız gerekiyor. Turizm sektörün de kendinize iş alanı yaratmak istiyorsanız kesinlikle bu iş dünyada nasıl yapılıyor gidip yerini görüp ufkunuzu açın. Çünkü hangi sektörü seçerseniz seçin kişisel başarı biraz daha öne çıkıyor.

FP: Bildiğimiz üzere 2007 yılında Oyak Emeklilik ile ortak olarak imza attığınız kampanya için neler söylemek istersiniz?

TO: Bireysel emeklilik projesini genelde bankalar bireysel emeklilik şirketleri kendi acenteleri vasıtasıyla satıyorlar. Bizim yatırım şirketleri genellikle bireysel emeklilik projesi satmazlar. Bu çok alışıldık bir şey değildi. Ama bizim de kendimize göre dağıtım ağıımız var. Oyak grubun finans şirketleri eskiden OyakBank, Oyak Portföy, Oyak Emeklilik ve Oyak Yatırım şeklinde yapılanmıştı. Şimdi bu değişti. Grup emeklilik banka ve portföy yönetim şirketlerini stratejik satma kararı verdi. Yatırım şirketini bünyede tutmaya karar verdi. Eski yapıda biz kendi dağıtım kanalımıza bireysel emeklilik poliçelerini satışını da yaptıracağımızı düşünerek bireysel emeklilik poliçeleri proje yapmıştık. Klasik anlamda yatırım şirketleri yatırım aracılığı kurumsal finanssal içli dışlı pek iş yapamazlardı. O açıdan biz dağıtım kanalımızda yeni bir ürün sokmuştuk satış açısından geliştirilmiş bir projeydi.

FP: İstanbul’un bir finans merkezi olma yolunda bu sektördeki diğer gelişmekte olan ülkelerin merkezlerine kıyasla zayıf tarafları var mıdır? Bu konudaki görüşleriniz?

TO: Türkiye’de aslında 1800’lü yıllarda borsacılık faaliyeti çok etkinmiş. Dünya tarihinde çok önemli dönemlerden bir tanesi olmuş oradaki faaliyetler. Dünya finans tarihinde zaten İstanbul bir finans merkeziymiş. Yani ne Londra, ne New York ne de bir başka yerde İstanbul kadar önemli finans merkezinden biri değilmiş. Daha sonra jeopolitik durumlar vb. nedenlerle bu durum kendiliğinden ortadan kalkmış. Tabi sonrasında 1986 yılında İMKB kuruluna kadar. O dönemde İstanbul borsası kuruluna kadar zaten bu piyasa Karaköy’de bildiğiniz

klasik anlamda devam ediyormuş. İstanbul borsası kurulduktan sonra bence ikinci önemli nokta da dediğimiz gelişmiş alım satım platformuna geçilmesi sanki kurgulanmış gibi ikisi de çok doğru zamanlarda yapılmış. Dünya trendi de bunu gösteriyor. O klasik panolara tahtalara müzayede şeklinde hisse senedi fiyatların alınıp satıldığı dönemi şans eseri yaşadım ben. Çok güzel ve heyecan verici bir dönemdi. Daha sonra elektronik ortama geçmiş olması da işi büyüttü. Bence süre çok doğru gitti. Ama şimdi bugün bakıyorsunuz İstanbul yine dünya finans merkezlerinden bir tanesi haline gelme yolunda doğru hızla ve emin adımlarla ilerliyor Çünkü o zincirle, globalin bize getirdiği o finans zincirinin ortasında bir yerdeyiz İstanbul borsası altyapısıyla, insan kaynaklarıyla, teknolojiyle buna müsait. Benim profesyonel hayatıma yetişir mi bilmiyorum ama sizin profesyonel hayatınızda İstanbul dünyanın en önemli finans merkezlerinden bir tanesi olacaktır.

FP: Türkiye’deki sermaye piyasalarının yeteri kadar derin olduğunu düşünüyor musunuz? Bunun ülkemize gerek sıcak para, gerekse doğrudan yabancı sermaye girişine etkisi nedir?

TO: Türkiye borsası bölgenin en büyük borsalarından bir tanesi. Likidite açısından da problem yaşanmayan borsalardan bir tanesi. Tabi sıcak para hareketleri açısından da borsa tabi önemli unsurdur. Fakat sıcak para iyi midir? Kötü müdür? Sıcak para geldiği sürece iyidir. Giderse kötüdür. Yani bu hep böyle ama Türkiye’deki likideyi borsa çok iyi sağlıyor. Bu para hareketlerinin rejimi çok serbest. Bu tartışma konusu bu kadar serbest olması yönünden önemli bir tartışma konusu. Yani bu tek bir cevabı olmayan bir soru. İkiisi içinde çeşitli komplikasyonlar var. Borsa, sıcak para hareketleri için tabi önemli bir araç. Borsa olmazsa sıcak para da o kadar hareketlilik olmaz. Ama dediğim gibi kendi başına büyük bir tartışma konusu. Ne kadar iyi ne kadar kötü tartışılır. Ama sıcak paranın girip çıkması için, borsa önemli bir unsurdur kesinlikle. İstanbul borsasının çok yeterli daha da gelişebilir. İstanbul borsasını daha gideceği yol var. Örneğin Türkiye’de ilk 500’ün büyük bir kısmı borsaya kote değildir. Borsanın bölgesel bir borsa olabilmesi için daha büyük olabilmesi gerekir. Hatta Türkiye dışındaki şirketlerin de borsaya yavaş yavaş kota olması burada işlem görüyor olması gerekir. Bölgesel finans merkezi olabilmenin bence temel koşullarından bir tanesi bu çevre ülkelerden herhangi bir takım şirketler gelip burada işlem görmeye başlarsa o günü gördüğümüzde İstanbul’un finans merkezi olduğunu düşünebilirsiniz.

FP: Sizce Türkiye'nin AB yeliği süresince sermaye piyasalarına etkisi nasıl görünüyor, öngörüleriniz nelerdir?

TO: Sermaye Piyasası Kurulunun bir dönem; Avrupa Birliği uyum süreci çok hızlı ve etkin olduğu dönemde Almanya hkmeti destekli bir projesi vardı. Zira bildiğim kadarıyla sermaye piyasası en sağlam olan ülkelerden birisi de Almanya idi. Bu nedenle Türkiye kendine örnek olarak; Almanya'yı seçmişti ve bu muhtemelen çok doğru bir seçimdi. O dönemde Almanya ile birlikte Türkiye mevzuatı ile Almanya mevzuatı karşılaştırılıp, farklar nedir tespit edilip, uyum sürecinde bu konu üzerinde çok çalışılmıştır. Sonra AB süreci soğuyunca bu proje de soğudu. Aslında bence çok mühim bir konudur bu. Yatırım fonlarında AB'de bir serbest "dolaşım pasaportu" vardır. USITS direktifleri denir bunlara.Eğer bir fon bu lisansı aldıysa bu direktiflere uygun olarak kurulduysa; AB içerisindeki her ülkede satılabilir. Türkiye'nin de burada çok önemli bir potansiyeli var. Türkiye, Avrupa Fon Birliği yesi ama USITS direktiflerini uygulayabilen bir ülke değil. Bu konu üzerinde bence çalışılması gerekiyor. Eğer Türkiye'de de bu direktif uygulansa Hollanda'dan,Almanya'dan veya herhangi bir AB yesi ülkesinden sokaktan geçen herhangi bir vatandaşa bu fonu satabilir hale geliyorsunuz. Yatırım fonu içinde önemli olan insan kaynağı ve teknolojidir. Biz bu hedefi kendimize koyarsak ,bu konuda da çok başarılı işler çıkar eminim. Ama orada da yine standart problemimiz ortaya çıkıyor. Çok geç kalıyoruz ama dediğim gibi sonradan hızlı ilerleyeceğiz herhalde...

FP: Bildiğiniz gibi istatistiklere göre ilk yüze giren firmaların bazıları halka aılmıyorlar bu şirketlerin sermaye piyasalarıyla kopukluğunu neye bağlıyorsunuz?

TO: Türkiye deki o 1930lu yıllardan sonra sanayi gelişmesiyle birlikte çok ortak yapılar, modeller kurulmuştur ama çok gelişmemiştir. Birkaç tane başarılı rneği var. Onun dışında çok girişim yapılmış ama çoğu da maalesef kötü sonuçlanmış. Herhalde buna bir kültürel tepki var. Belki onun üzerinde biraz çalışılabilir. Mesela ben hatırlıyorum; bundan bir 15 yıl önce galiba niversite ğrencilerinin bir araya geldiği bir organizasyon vardı. Onlar küçük paralar koyarak bir büyük şirket kurdular . Öyle bir girişim vardı ama bu girişim hayata geçemedi. Mesela o konuyu araştırabilirsiniz bence iyi bir çalışma olur. Bu türlü projelerin sizin tarafınızdan çıkarılması lazım. Kültürel dönüşüm ancak sizin jenerasyonunuzla olabilir. Bunu sizin iş edinmeniz lazım. Bunların haricinde; bir meselede eğer halka açık bir şirket olursanız bir de sermaye piyasası mevzuatına dahil oluyorsunuz. Normalde Türk Ticaret Kanunu, Türk Vergi Kanunu gibi kanunlara

dahilsiniz. Halka açık bir şirket haline gelerseniz bir de Sermaye Piyasası Kanunu Mevzuatı'na dahil oluyorsunuz. Yine burada aslında Sermaye Kanunu Mevzuatı'na dahil olmak çok iyi bir durumdur. bir şirketiin en azından 3 ayda bir bağımsız denetimden geçersiniz. Böylece daha hızlı kurumsallaşırsınız. Ama zannediyorum kültürel olarak biraz direnç var. Türkiye'de ve genelde biliyorsunuz şirketler ne kadar büyük olursa olsun aile şirketleri halinde devam ediyorlar. Bu biraz herhalde caydırıcı oluyor Sermaye Piyasasını Mevzuatı'nın altına girmek. Ama onlarda değişecektir zamanla. Çünkü dünyada ekonomi büyüdükçe globalleştike sermayelerinde büyümesi gerekiyor. Yoksa ayakta kalmak zor oluyor. Kar marjları düşüyor sermayenin, cironun büyümesi gerekiyor o yüzden. Bunun tek yolu da halka açılmak.

FP: Peki bir işletmenin başarılı bir şekilde halka arzı için hangi koşulları sağlaması yerine getirmesi gerekir? Başarılı bir halka arz nasıl olur ?

TO: şimdi bu çok büyük bir resim. Burada temel olarak malumunuz kitaplarda da yazan, fon arz edenlervefontalepedenler.Fontalepedenlerkimler? Kurumlar ve girişimciler. Fon arz edenler kimler? Tasarruf sahipleri. Kim bu tasarruf sahipleri? Yatırım fonları emekli sandıkları vs. Bu organizasyonların ellerinde para var. Bu parayı düzgün yerlere yönlendirmek istiyorlar. şirketler de o parayla girişim yapmak istiyorlar. Büyük resim bu. Ama ikisinin de kendi içinde çeşitli kategorileri var. Örneğin fon arz edenler tarafında eşiteşit fonlar var. Kimisi sabit bir yatırım pesinde koşuyor, kimisi de büyüme oranları pesinde koşuyor. Dolayısıyla herkese uygun hisse senetleri ve şirketler var. şu temel ayırım da var: fon yöneticisi açısından bir şirkette 2 şeye yatırım yaparsınız; ya bu şirket size düzenli temettü verir yada çok ciddi bir büyüme potansiyeli vardır. Halka açılacak bir şirketin bunların ikisinden birine sahip olması gerekir. O yüzden fon yöneticisi olarak bir şirkete yatırım yapıp yapmama kararı verirken biz öyle bakarız. Diyelim ki bu bir imento şirketidir. Çimento şirketinin değeri 150 milyon dolar olarak tahmin ettiniz. Değeri 100 milyon dolara düşmüş ise satın alırsınız. 250 milyon dolara çıkmışsa da çok yükselmiş der, şirketi satarım. Başka biri Türkiye'de enerji açığı olduğunu düşünerek, rüzgar santrali kurmaya karar verir. Fizibilite aşamasında 5 yıl zarar edeceğini tahmin eder. Demek ki bu süre içinde temettü vermeyecek ama 5 yıl sonra şimdi yatırdığı 10 milyon dolar 150 milyon dolar eder. Eğer size de inandırıcı geliyorsa, analizlerinizle örtüşüyorsa, ona gider bu sefer büyüme yatırımı yaparsınız. Yani nakit akışlarını çok iyi değerlendiriyor olmanız lazım. şirketin nakit akışının ileriye doğru pozitif bir nakit akışı olması lazım.

FP: Bilançosunda tutarsızlık olan vb nedenlerle gözaltı pazarına alınan şirketler var ama bunlar hala İMKB’de rağbet görüyor. Bunun nedeni sizce nedir ? Neden alımı devam ettiriyorlar ?

TO: Bu bir bireysel yatırımcı psikolojisi o hisse senetlerine yatırım yapan kurumsal yatırımcı olmaz. Bireysel yatırımcı da genelde böyle bir enformasyon konusunda eksik bilgilendiriliyor. Daha doğrusu yeterince donanmıyor kendi kendine. Ve biliyorsunuz borsa işi biraz spekülatif bir iş. İnsanlar burada yüksek oranlı kazançlar peşinde koşuyorlar ve bu zannediyorum orada sürpriz bir girişim üzerine yatırım yapıyor. Kısaca yüksek oranda kazanç pesinde koştuğu için bireysel yatırımcı oraya rağbet ediyor. Halbuki orada birtakım riskler var.

FP: Finans sektöründe çalışmak isteyenler sizce kendilerini hangi yönde geliştirmeliler? Örneğin; Oyak Yatırım eleman alacak, ne tür kariyer özelliklerine, kendilerini geliştirme çabalarına dikkat ediyor? Yani bizim sizce neler yapmamız gerekir ?

TO: Biz adayın ilgisini ölçmeye çalışıyoruz. Örneğin siz buraya iş müracaatı yaparsanız benim size soracağım sorular çok bellidir. Türkiye’de faiz kaç diyeceğim. Doğru cevap vermeniz hayati derecede önemli. Çünkü belli bir konuya ilgisi olan bir insanın o konuda bilgisi de vardır. Amerika faizinin ne olduğunu sorarsanız bu çağda üniversite 1.sınıf öğrencisinin bile biliyor olması lazım. Pariteyi sorarsanız biliyor olması lazım. Güncel aktüel ekonomi bilgisini sorarsanız o dönemde ne varsa IMF görüşmesi vs. onunla ilgili süreci biliyor olması lazım, ilgili olması lazım. Bu ne iş yaparsa öyledir. Mesela turizm şirketiyle ilgili bir iş görüşmesi yapıyorsanız Türkiye’deki yıllık turizm cirosunu söylerseniz, geçen yıl kaç adet turist geldiğini, bu sene niçin azaldığını, dünyada turizm sektöründe iyi olduğunu anlattıysanız o adam sizi işe alır. Bir de bizim işimizde de birçok işte de lisans almanız gerekir. Ben eğer bu işle ilgiliysen üniversite 3.sınıftan itibaren lisansları alırım. Eşitler arasında farklılaşırsınız o zaman. İş görüşmesi yapmaya gittiğinizde sizin lisansınız varsa, yanınızdakinin yoksa o sizin daha ilgili olduğunuzu, bu konuyu bildiğinizi gösterir. Bilgiye ulaşmak artık çok kolay biliyorsunuz. Bir sürü enformasyon sitesi var yurtdışında onlara mail adresinizi bırakıp üye oluyorsunuz ve size inanılmaz bilgi dolu günlük raporlar geliyor. Mesela General Motor’sun bilançosunun nasıl çıktığıyla ilgili 30 saniyede bilgi sahibi olabiliyorsunuz bu dönemde. İlgiliyseniz zaten bunları takip ediyorsunuzdur. O zaman demek ki ilgi alanınızın ne olduğunu bulmanız lazım mesele o. Bizde genelde yeni

arkadaşlar aramıza katacağımız zaman bu işi seviyor mu, ilgi duyuyor mu diye bakıyoruz. Çünkü artık her işte olduğu gibi bu işte 24 saat devam eden bir iş. Yani buradan işten çıktığınızda aksam eve gittiğinizde film izlerken arada dönüp Amerikan borsası iniyor mu çıkıyor mu diye bakmanız gerekiyor. Ama bunu içinizden gelerek yapmanız gerekiyor. Yani bir de mutluluğun sırrı da bence o, sevdiğiniz işi yapmaktan geçiyor. Ya yaptığınız işi sevmeniz gerekiyor zaman içinde, yada başta doğru işi seçmeniz lazım ille de ben 19 yaşında ekonomi seçtim artık ekonomiyle ilgili bir iş yapacağım diye bir kural yok artık. Matematik tarafınız yüksekse, keyif alıyorsanız, alt baslık olarak risk konusu seçersiniz. Ama insan ilişkileri konusunda iyiyseniz kapıları açıp içeri girebiliyorsanız ve konuşma konusunda sıkıntınız yoksa finansın pazarlamasını yapabilirsiniz. Ama bunların hepsinde de lisans ihtiyacınız var. Hatta üstünüze 10 bin ton yük koyup bir adam çatıya çıkıp zıplıyorsa ve siz onu alttan izlerken gülebiliyorsanız, zevk alıyorsanız o kadar strese dayanıklıysanız fon yöneticisi olabilirsiniz. Yani 24 saat işlerle çıkışlarla yasayacaksanız fon yöneticisi olabilirsiniz bizim işimizde. Hedefi ona göre netleştirmek lazım.

FP: Son olarak öğrencilerimize ne gibi tavsiyeleriniz olacak? Mesela eğitim alanında finans olarak örneğin; sermaye piyasası kurulunun lisans sınavları var onlara katılmamızı önerir misiniz?

TO: Eğer bu işi yapmak istiyorsanız o kesin. Yani okul bitmeden lisanslarınızı tamamlamanız lazım. Sermaye Piyasası ileri düzeyde lisansını ve vadeli işlemler lisansınız almanız lazım. İkisini de almalısınız. O ciddi bir avantaj yaratır eğer bu işi yapmak istiyorsanız. Onun dışında dediğim gibi ilgi duyduğunuz alanı secin zaten sonrası kolay. Kendini yetiştiren herkese iş var.

OKAN ÜNİVERSİTESİ

OKAN
ÜNİVERSİTESİ
www.okan.edu.tr